

Búcsúunk az Alföld tudósától, nemzedékek mentorától, Csatári Bálint geográfustól

Tegnap sokan fekete keretes értesítést kaptunk elektronikus postafiókunkba:

„Mély fájdalommal és megrendüléssel tudatjuk azokkal, akik szerették és tisztelték, hogy Dr. Csatári Bálint geográfus, tanár 2019. szeptember 17. napján, 70 éves korában elhunyt.”

A szomorú és váratlan hír nagyon sokaknak szól, hiszen Csatári tanár urat, Bálintot, vagy Bálint bátyót – ahogy magát körünkben gyakran említeni szerette – nagyon sokan tisztelték és szerették a szakmai és szakpolitikai körökben és azokon messze túlmutatóan is. Nehéz lett volna nem tisztelni és szeretni azt az embert, aki ilyen kiemelkedően széleskörű tudással, hatalmas lélekkel, tiszteletet parancsoló elkötelezettséggel és alázattal dolgozott a vidék, a falvak, a tanyák, a magyar Alföld megértéséért és felemeléséért, akiben ekkora emberszeretet munkált. Az Alföld kutatásának legnagyobb tudósától, geográfusok és társterületek szakembereinek sok-sok generációját kinevelő igazi szakmai ikontól kell ma búcsúznunk: diákkorunktól csodált tanárunktól, mesterunktól, aki pályánk során távolról mindig mentorunkként kísért, és számos szakmai feladatunkban is csodálatos kolléga volt.

Csatári Bálint egyetemi tanulmányait a szegedi József Attila Tudományegyetem matematika-földrajz szakán végezte, majd 1975-ben a Gazdaságföldrajzi Tanszék gyakornokaként a *Természeti és társadalmi tényezők kölcsönhatása a Sárrét népességére és településhálózatára* című tézissel egyetemi doktori oklevelet szerzett, 1984-ben lett a földrajztudomány kandidátusa. 1986-ban a szegedi József Attila Tudományegyetem címzetes, később egyetemi docense lett, ahol oktatói tevékenységét még a 2010-es években is töretlenül folytatta. 1984-től az MTA Földrajztudományi Kutató Intézet, majd az MTA Regionális Kutatások Központja kecskeméti Településkutató Csoportjának tudományos munkatársa, később osztályvezetője. 1992-től a Regionális Kutatások Központján belül megalakuló Alföldi Tudományos Intézet igazgatói posztját töltötte be egészen 2008-ig, majd az intézet kecskeméti osztályát vezette 2008 és 2010 között. 2018-tól az MTA emeritus kutatója. Nagy örömünkre szolgált, hogy Bálint 2017-től minden tanévben hozzánk, a Corvinus GEO Intézet regionális és környezeti gazdaságtan mesterszakára is ellátogatott, vidékfejlesztést oktatott, nagyhatású inspiráló bevezetést adva hallgatóinknak a félév elején.

Bálint bátyónk mögött azonban nem csak egy nagy ívű akadémiai karrier áll, a gyakorlatban is tett a szakterületéért és ezen keresztül a magyar közösségekért. Fontos és egyben úttörő jellegű terület- és vidékfejlesztési tervezési és értékelési munkákat irányított kistérségi, városi, megyei, regionális és országos szinten, a 2010-es években a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat elnökeként is tevékenykedett. Mind az akadémiai, mind a gyakorlati szakmai világban széleskörű kapcsolatokkal rendelkező Magyarországon és külföldön egyaránt. Tekintélye volt tehát mind a kutatói közösségben, mind a gyakorlati szakemberek körében, sőt, a pártpolitikától függetlenül a szakpolitikusok körében is.

Ezek, a talán legfontosabb objektív tények, s az alábbi keretben felsorolt elismerések is már jelzik Csatári Bálint kiemelkedő szakmai munkásságát. Ahhoz azonban, hogy kicsit is jelezzük micsoda veszteség érte most a területi települési kutatás és fejlesztés szakmai közösségét, ennél sokkal többet el kellene mondanunk róla, az ő egyedülálló karakteréről. Itt csak néhány színt tudunk felvillantani ebből. Talán mások folytatják.

Bálintban a hihetetlen műveltségű, nagyformátumú gondolkodású tudós és az empátikus emberszeretet, a másik ember tisztelete és az emberi élő közösségek mély értése volt együtt jelen. Tudóssága sosem volt öncélú: mindig a vidéki települések, térségek fejlődésének segítése volt a küldetése, amelyet a mindig büszkén vallott geográfus szemlélettel szolgált. Bálint mindig szószólója és saját személyében élő bizonyítéka volt annak, hogy a geográfia milyen esszenciális eleme vidékfejlesztésnek, településfejlesztésnek, tervezésnek, a közösségek fejlesztésének. Távozása azért is nagy veszteség, mert a földrajzi gondolkodás jelentőségét nagy tehetséggel tudta érzékeltetni más szakmák és akár a széles nyilvánosság számára is, meggyőző interjúalany és ismeretterjesztő volt.

Csatári Bálint igazi TANÁR volt. (Igen, csupa nagybetűvel!) Diákjaira átragadó szenvedéllyel szeretett tanítani, az új generáció kinevelése igazi küldetés volt számára, amire sok figyelmet és időt szánt. Diákéveimben ő volt az, aki a szegedi egyetemen, bár külsős oktató volt, a leginkább személyes módon foglalkozott a diákjaival, felkarolta az érdeklődő és tehetséges fiatalokat, és kedves tanítványait később is mindvégig számon tartotta, pályájukon nyomon követte, tanácsaival segítette. Gondolatai, mindig lobogó elkötelezettsége, bátorításai sokszor segítettek a valóság kényszereitől olykor lelankadt lelkesedésünket pályánkon. Geográfusoknak szóló intelmeit egy időben a Vátiban tanításként függesztettük ki a falra a stratégiai tervezéssel foglalkozó igazgatóságon.

Nem ismerünk tágabb kutató, tervező-fejlesztő szakmánkban sem olyan embert, aki ilyen irodalmian, tudományosan és mégis a „józan paraszti” ész logikájával tud érvelni, beszélni, ahogy azt Csatári Bálint tette. Előadásaiban az irodalmi idézetek mindig tüpontosan helyénvaló módon kapcsolódtak az egyébként mindig tényekkel, számokkal és különösen a gazdag térképekkel alátámasztott mondanivalóhoz. Izes beszédét mindig öröm volt hallani.

Az Alföld, a vidéki települések és térségek fejlesztésének egyik legnagyobb gondolkodója és cselekvő tudósa volt Bálint. Bizony minden térségünk, tájunk, nagytájunk, településünk ilyen lokálpatrióta érzelmű gondolkodókat érdemelne. Hetvenedik születésnapjára szakmatársainak, kollégáinak népes csoportja tanulmánykötettel készült tisztelegni, amely éppen a tragikus hír napján jutott el a nyomdába. Elektronikus példányának a napokban még Bálint is nagyon örült, de a nyomtatott kötetet már akárhogy is szeretnénk, nem tudjuk kezébe adni. (<http://www.regscience.hu:8080/xmlui/handle/11155/1989>)

Kedves Tanár Úr!

Földi pályánkon búcsúznunk kell most Tőled, de szavaid emléke, derűs bölcsességed, és sugárzó emberszereteted mindig velünk marad.

Isten veled Bálint Bátyó!

Csatári Bálint tanítványai:

Salamin Géza és Péti Márton, Budapest